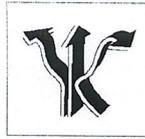

ПрАТ “ВНЗ “МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ”
Навчально-науковий інститут права та безпеки імені князя Володимира Великого

МАУП

Кафедра національної безпеки

Затверджую:

Директор Інституту безпеки

Сергій ЛИСЕНКО

”

Схвалено на засіданні кафедри
Національної безпеки

Протокол № 1 від 07 08 2025 р.

Заст. зав. кафедри

Іван СЕРВЕЦЬКИЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Охорона праці в галузі безпеки»

Спеціальності: **256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)**

Освітнього рівня: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітньої програми: **«Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)»**

Спеціалізація: _____

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Сокол Сергій Миколайович - викладач кафедри національної безпеки

(підпис)

Викладач:

Сокол Сергій Миколайович - викладач кафедри національної безпеки

(підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри національної безпеки

Протокол № 1 від «07» 08 2025р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Охорона праці в галузі безпеки
Шифр та назва спеціальності	КЗ Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	3 кредити/90 год Лекційні : 20 Семінарські: 14 Самостійна робота студентів: 56
Терміни вивчення дисципліни	II семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/assets/files/kafedra/infinbezpeka/sylabus/2025/b/ohorona-praci-v-galuzi.pdf

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

<i>Сокол Сергій Миколайович</i>	
Науковий ступінь	
Вчене звання	
Посада	викладач кафедри національної безпеки
Дисципліни, які викладає НПП	Охорона праці в галузі безпеки
Напрями наукових досліджень	Охорона праці в галузі безпеки
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	ORCID: Google Scholar Citations:
Контактна інформація викладача:	
Е-mail:	
Контактний тел.	
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	

1.1 Анотація курсу.

Курс «Охорона праці в галузі безпеки» є обов'язковою дисципліною для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю КЗ Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності). Курс вивчається обсягом 3 кредити ECTS (лекційні – 20 год., семінарські – 14 год., самостійна робота студентів – 56 год.) та спрямований на формування у здобувачів культури безпеки праці, розуміння правових, організаційних і технічних засад запобігання виробничому травматизму й професійним захворюванням, а також навичок оцінювання небезпек і ризиків у робочому середовищі. Дисципліна охоплює основи системи управління охороною праці, вимоги до організації безпечних умов праці, порядок інструктажів, навчання і контролю, а також підходи до розслідування нещасних випадків і розроблення профілактичних заходів, що відповідає загальним силабусним підходам до «Охорони праці в галузі» з акцентом на безпекову сферу.

1.2 Предмет вивчення курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є нормативні та організаційні засади охорони праці, система управління охороною праці в організації, ідентифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів, оцінювання професійних ризиків, вимоги до безпечного виконання робіт, інструктажі та навчання з охорони праці, забезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту, а також порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій. Опрацювання змісту дисципліни спрямоване на формування вмінь застосовувати вимоги охорони праці в управлінських і виконавських рішеннях та забезпечувати профілактику травматизму.

1.3 Метою викладання навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі безпеки» є

формування у здобувачів знань, умінь і компетентностей щодо організації безпечних умов праці, запобігання виробничим ризикам, дотримання вимог охорони праці та впровадження профілактичних заходів у професійному середовищі. Вивчення курсу має забезпечити здатність оцінювати ризики, планувати й реалізовувати базові заходи з охорони праці, діяти відповідально в умовах підвищеної небезпеки та підтримувати стандарти безпеки в організації як елемент загальної системи управління.

1.4 Завдання

засвоєння базових понять і принципів охорони праці та культури безпеки; формування розуміння законодавчих і організаційних вимог до забезпечення безпечних умов праці; опанування підходів до ідентифікації небезпечних факторів і оцінювання професійних ризиків; набуття навичок організації інструктажів, навчання та контролю з охорони праці; розвиток умінь планувати профілактичні заходи та застосовувати засоби захисту; формування здатності аналізувати причини нещасних випадків і готувати пропозиції щодо запобігання травматизму та аваріям.

1.5 Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни:

Пререквізити:

Логіка. Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі безпеки» спирається на

результати опанування курсу «Логіка», оскільки вимагає здатності коректно аналізувати інформацію про небезпеки і ризики, відокремлювати факти від припущень, вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки під час оцінювання виробничих ситуацій та розслідування інцидентів. Логічна культура мислення забезпечує точність формулювань у документах з охорони праці, аргументованість управлінських рішень і обґрунтованість профілактичних заходів, а також допомагає виявляти помилки міркувань і маніпуляції під час інструктажів, комунікації та контролю виконання вимог безпеки.

Постреквізити:

1.6 Програмні компетентності (загальні (ЗК); спеціальні (СК)):

СК5. Здатність оцінювати стан безпеки особистості, суспільства та держави в окремих сферах забезпечення національної безпеки або видах діяльності на основі положень теорії безпеки щодо окремих сфер забезпечення національної безпеки та виду діяльності.

Дисципліна «Охорона праці в галузі безпеки» формує прикладні основи оцінювання безпеки через системний підхід до ідентифікації небезпечних факторів, аналізу умов праці та визначення рівня професійних ризиків. Засвоєння принципів управління охороною праці, профілактики травматизму і реагування на інциденти розвиває здатність оцінювати стан безпеки в конкретному виді діяльності, аргументовано визначати критичні чинники ризику та планувати заходи з підтримання безпечного функціонування підрозділу й захисту персоналу.

СК7. Здатність визначати основні властивості об'єктів безпеки в окремих сферах забезпечення національної безпеки і видах діяльності.

Курс забезпечує розуміння об'єкта безпеки як системи «людина — середовище — техніка — організація», у межах якої визначаються небезпечні та шкідливі фактори, режими роботи, вимоги до захисних засобів і процедур. Це формує здатність описувати властивості об'єктів безпеки у сфері праці, встановлювати їх вразливості, визначати критичні точки та критерії безпечного стану, що потрібні для розроблення інструкцій, стандартів і профілактичних заходів у практичній діяльності.

1.7 Очікувані результати навчання (ПРН)

ПРН2. Застосовувати культурні, духовні, моральні цінності Українського народу, історико-культурну спадщину з метою формування позитивного іміджу держави в умовах інформаційної глобалізації, розвитку власної інформаційної культури та здорового способу життя.

Дисципліна підтримує цей результат через формування культури безпеки праці та відповідального ставлення до життя і здоров'я як цінності, що відображає моральні та соціальні пріоритети суспільства. Опанування норм безпечної поведінки, профілактики травматизму і самозбереження сприяє розвитку навичок здорового способу життя, підвищує рівень інформаційної культури у сфері безпеки

та підсилює позитивний імідж держави через дотримання стандартів охорони праці, що є показником цивілізованого та відповідального управління.

ПРН5. Застосовувати знання державної та іноземних мов, інформаційно-аналітичних, інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерної техніки для забезпечення професійної комунікації.

Курс розвиває здатність до професійної комунікації через опрацювання нормативних документів з охорони праці, підготовку інструкцій, повідомлень, планів заходів, актів і матеріалів розслідування інцидентів, де важливими є точність формулювань і стандартизованість. Використання інформаційно-комунікаційних технологій підтримується через ведення електронного документообігу, підготовку звітності, комунікацію під час інструктажів і навчання, а також пошук і аналіз інформації щодо вимог безпеки та ризиків.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ПРАЦІ: СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, РИЗИКИ, НАВЧАННЯ І КОНТРОЛЬ

Тема 1. Охорона праці в галузі безпеки: поняття, принципи, культура безпеки, обов'язки роботодавця і працівника

Тема формує розуміння охорони праці як системи заходів, спрямованих на збереження життя і здоров'я персоналу, розкриває роль культури безпеки та персональної відповідальності, пояснює, як принципи безпечної поведінки інтегруються в професійну діяльність у сфері безпеки.

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення охорони праці: законодавство, стандарти, локальні акти, відповідальність

Тема забезпечує орієнтацію в джерелах регулювання охорони праці, розкриває значення локальних інструкцій і процедур, а також формує розуміння юридичної відповідальності за порушення вимог безпеки, що є необхідним для правильного документування й контролю виконання норм.

Тема 3. Система управління охороною праці: організація, планування, моніторинг, аудит, документація

Тема спрямована на опанування логіки побудови системи управління охороною праці як керованого процесу: від визначення ризиків і планування заходів до контролю, аналізу результатів і коригувальних дій. Окремо акцентується роль документації та комунікації.

Тема 4. Навчання, інструктажі та контроль з охорони праці: види інструктажів, перевірка знань, поведінкова безпека

Тема формує практичне розуміння організації навчання й інструктажів, вимог до перевірки знань і контролю, а також підходів до поведінкової безпеки, що дозволяє зменшувати травматизм через системну профілактику та дисципліну виконання правил.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. НЕБЕЗПЕКИ, ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ТА РЕАГУВАННЯ: ЗАХИСТ, РОЗСЛІДУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКА

Тема 5. Небезпечні та шкідливі фактори у сфері безпеки: класифікація, вплив, профілактика

Тема розкриває основні групи небезпечних і шкідливих факторів (фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні), пояснює механізми їх впливу та формує здатність визначати ключові загрози у конкретних умовах виконання завдань.

Тема 6. Оцінювання професійних ризиків: ідентифікація небезпек, матриця ризиків, пріоритети заходів

Тема спрямована на опанування практичних підходів до оцінювання ризиків, вибору пріоритетів профілактики, формування планів заходів та обґрунтування управлінських рішень щодо безпечної організації робіт.

Тема 7. Засоби захисту та безпечне виконання робіт: ЗІЗ, колективний захист, інструкції, безпечні процедури

Тема формує розуміння застосування засобів індивідуального і колективного захисту, вимог до безпечних процедур, дій у типових небезпечних ситуаціях та контролю використання ЗІЗ як елемента дисципліни безпеки.

Тема 8. Розслідування нещасних випадків і аварій: порядок, причини, документація, профілактичні заходи

Тема забезпечує знання про порядок розслідування й обліку інцидентів, принципи встановлення причин, вимоги до оформлення матеріалів, а також логіку розроблення профілактичних заходів, спрямованих на запобігання повторенню випадків.

3. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять з елементам презентацій Microsoft PowerPoint. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

4. Форми і методи навчання

Основними формами занять із навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі безпеки» є практичні заняття та самостійна робота здобувачів вищої освіти.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як-то: робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічні виступи, групові проекти та кейс-завдання.

Здобувачі освіти опрацьовують інформацію з наукових, навчальних та лекційних джерел, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет і бібліотек, під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають із доповідями та презентаціями, що можуть бути підготовленими як у групі, так і індивідуально.

Програмою курсу також передбачено **індивідуальні завдання.**

5. Система оцінювання та вимоги (критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують)

Оцінювання знань здійснюється відповідно до:

1. Положення про організацію освітнього процесу в ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <https://surl.li/bpxlbj>
2. Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <http://surl.li/fkfyue>

4-й семестр.

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Заг.сума балів
Робота на сем.занятті	4	4	4	4	4	4	4	4	4	36
Сам.робота	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Всього										45

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	36	9	15	40	100

5.1 Відвідування та робота на семінарських (практичних) заняттях та критерії їх оцінювання

Під час вивчення курсу виконується *робота на семінарських (практичних) заняттях по кожній з тем.*

Критерії оцінювання:

правильність відповідей та розрахунків – від 0 до 3 балів;

відповідність оформлення практичних робіт вимогам – 1 бал.

(враховуються лише за умови нарахування балів за правильність відповідей).

Робота на семінарському занятті оцінюється у **4 бали**.

Максимальна кількість балів за семінарські (практичні) заняття по курсу – **36 балів**.

Зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	Тема 1. Охорона праці в галузі безпеки: поняття, принципи, культура безпеки, обов'язки роботодавця і працівника
	Завдання:
	• Визначити різницю між «культурою безпеки», «дисципліною безпеки» та «формальним дотриманням правил» на прикладах. • Розібрати кейс порушення правил безпеки і встановити: ризики, наслідки, відповідальність, профілактичні дії.

- Скласти коротку «карту відповідальності»: хто і за що відповідає у системі охорони праці в організації.

Очікуваний результат:

- Вміння пояснювати роль охорони праці як системи і визначати обов'язки учасників.
- Здатність формулювати профілактичні рішення на основі культури безпеки.

Дискусія:

- Чи може «досвід» виправдовувати відступ від правил?
- Що ефективніше: контроль чи внутрішня культура безпеки?

Тема 2. Нормативно-правове забезпечення охорони праці: законодавство, стандарти, локальні акти, відповідальність

Завдання:

- Знайти і пояснити структуру нормативного регулювання охорони праці: закон → підзаконні акти → локальні інструкції.
- Проаналізувати 2 приклади локальних документів (інструкція/положення) і визначити, що потрібно уточнити для однозначності.
- Розібрати кейс «порушення норми»: яка відповідальність можлива і які документи це фіксують.

Очікуваний результат:

- Вміння орієнтуватися у джерелах вимог і застосовувати їх до конкретної ситуації.
- Здатність правильно документувати порушення та формувати пропозиції усунення.

Дискусія:

- Чи може локальна інструкція встановлювати вимоги «жорсткіші» за загальні?
- Як поєднати вимоги безпеки і реалії виконання завдань?

Тема 3. Система управління охороною праці: організація, планування, моніторинг, аудит, документація

Завдання:

- Побудувати схему СУОП: політика → ризики → план заходів → контроль → аналіз → поліпшення.
- Скласти приклад плану заходів з охорони праці для підрозділу (5–7 пунктів) із відповідальними і строками.
- Визначити показники контролю (3–5) і описати, як збираються дані для моніторингу.

Очікуваний результат:

- Вміння описувати СУОП як керований процес і планувати профілактику.
- Здатність обґрунтовувати контрольні показники і коригувальні дії.

Дискусія:

- Чому «паперова» система безпеки не знижує ризики?
- Які показники безпеки є найчеснішими: процесні чи результатні?

Тема 4. Навчання, інструктажі та контроль з охорони праці: види інструктажів, перевірка знань, поведінкова безпека

Завдання:

- Розробити короткий сценарій вступного інструктажу для новачка (10–12 хвилин): структура, ключові правила, контрольні запитання.
- Скласти 10 тестових запитань для перевірки знань після інструктажу та визначити критерії оцінювання.
- Проаналізувати ситуацію «порушення після інструктажу»: чому так сталося і які дії керівника потрібні.

Очікуваний результат:

- Вміння організувати інструктаж і перевірку знань як інструмент профілактики.
- Здатність бачити поведінкові причини порушень і коригувати їх.

Дискусія:

- Чи можна навчити безпеці тільки інструктажами?
- Як зробити інструктаж не формальністю, а реальним запобіжником?

Тема 5. Небезпечні та шкідливі фактори у сфері безпеки: класифікація, вплив, профілактика

Завдання:

- Скласти класифікацію небезпек для конкретного виду робіт у сфері безпеки (фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні).
- Визначити 5 ризикових ситуацій і запропонувати профілактичні заходи для кожної.
- Розібрати кейс «небезпечна ситуація» і визначити, які фактори були ключовими і що можна змінити.

Очікуваний результат:

- Вміння ідентифікувати фактори безпеки і перетворювати їх на план профілактики.
- Здатність аргументувати пріоритети заходів за ризиком.

Дискусія:

- Чи можна зробити роботу «без ризику», чи завжди йдеться про керування ризиками?
- **Що важливіше: технічний захист чи поведінкова дисципліна?**

Тема 6. Оцінювання професійних ризиків: ідентифікація небезпек, матриця ризиків, пріоритети заходів

Завдання:

- Заповнити матрицю ризиків для 5 небезпек: імовірність × наслідки → рівень ризику → захід.
- Визначити, які заходи є пріоритетними: усунення, заміна, інженерні, організаційні, ЗІЗ.
- Пояснити, як ризик-орієнтований підхід впливає на управлінські

рішення.

Очікуваний результат:

- Вміння оцінювати ризики і планувати заходи відповідно до ієрархії контролю.
- Здатність обґрунтовувати вибір заходів і їх послідовність.

Дискусія:

- Чи можна компенсувати високий ризик лише ЗІЗ?
- Коли «нульовий ризик» стає утопією і як тоді діяти?

Тема 7. Засоби захисту та безпечне виконання робіт: ЗІЗ, колективний захист, інструкції, безпечні процедури

Завдання:

- Підібрати ЗІЗ для 3 типових ризиків і пояснити критерії вибору та правила використання.
- Розібрати 2 приклади «неправильного використання ЗІЗ» і визначити причини та наслідки.
- Скласти коротку інструкцію (½ стор.) з безпечного виконання конкретної операції.

Очікуваний результат:

- Вміння застосовувати ЗІЗ і формувати безпечні процедури як стандартизовану практику.
- Здатність контролювати виконання правил і попереджати порушення.

Дискусія:

- Чому люди ігнорують ЗІЗ навіть знаючи ризики?
- Як поєднати зручність роботи і вимоги безпеки?

Тема 8. Розслідування нещасних випадків і аварій: порядок, причини, документація, профілактичні заходи

Завдання:

	• Розібрати кейс інциденту і скласти логіку причин: безпосередні причини → системні причини → управлінські помилки. • Запропонувати пакет профілактичних заходів (5–7) і визначити, як контролювати їх виконання. • Підготувати короткий план оформлення матеріалів розслідування: які дані збираються, які документи готуються, як фіксуються висновки. Очікуваний результат: • Вміння аналізувати інциденти і перетворювати висновки на реальні заходи профілактики. • Здатність правильно документувати матеріали і контролювати реалізацію рішень. Дискусія: • Чи повинно розслідування шукати «винного», чи «причини»? • Як зберегти об'єктивність розслідування під тиском часу та емоцій?
Усього за навчальною дисципліною	

5.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються завдання для самостійних робіт до 12 тем.

Критерії оцінювання:

Змістовність, відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бал.

Максимальна кількість балів за одиницю самостійної роботи – 1 бал.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу по курсу – 19 балів.

Зміст завдань для самостійної роботи здобувача (СРЗ)

№ п/п	Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти	Форми контролю СРЗ
1	Тема 1. Охорона праці в галузі безпеки: поняття, принципи, культура безпеки, обов'язки роботодавця і працівника Підготувати короткий «профіль культури безпеки» (1 стор.): які поведінкові звички підвищують/знижують безпеку, як формується відповідальність за дотримання правил, які наслідки має ігнорування стандартів. Скласти глосарій із 20 базових понять теми (охорона праці, культура безпеки, небезпека, ризик, травматизм, профілактика, інструктаж, навчання, відповідальність,	Презентація результатів

	дисципліна, ЗІЗ, колективний захист, інцидент, нещасний випадок, аудит, контроль, стандарт, процедура, порушення, профзахворювання) з короткими визначеннями.	
2	Тема 2. Нормативно-правове забезпечення охорони праці: законодавство, стандарти, локальні акти, відповідальність Скласти схему нормативного регулювання охорони праці (1 стор.): рівні документів і їх взаємозв'язок (закони, підзаконні акти, стандарти, локальні акти). Проаналізувати 2 локальні документи (інструкція/положення) і написати короткі пропозиції (½–1 стор.), як зробити формулювання більш однозначними і придатними для контролю виконання.	Презентація результатів
3	Тема 3. Система управління охороною праці: організація, планування, моніторинг, аудит, документація Побудувати модель СУОП для умовного підрозділу (1–1,5 стор.): цілі, відповідальні, документи, канали комунікації, порядок контролю, звітність. Скласти план заходів з охорони праці (1 стор.) на місяць/квартал: 7–10 заходів із строками, відповідальними, показниками виконання.	Презентація результатів
4	Тема 4. Навчання, інструктаж та контроль з охорони праці: види інструктажів, перевірка знань, поведінкова безпека Розробити сценарій інструктажу (1 стор.) для конкретного виду робіт: ключові небезпеки, правила, ЗІЗ, порядок дій у небезпечній ситуації, контрольні запитання. Підготувати набір тестових завдань (10–12) для перевірки знань після інструктажу та коротко описати критерії оцінювання.	Презентація результатів
5	Тема 5. Небезпечні та шкідливі фактори у сфері безпеки: класифікація, вплив, профілактика Скласти перелік небезпечних і шкідливих факторів для обраного виду діяльності у сфері безпеки (не менше 15) з коротким поясненням впливу. Підготувати «карту профілактики» (1 стор.): 5 найбільш критичних ризиків і профілактичні заходи (інженерні, організаційні, ЗІЗ).	Презентація результатів
6	Тема 6. Оцінювання професійних ризиків: ідентифікація небезпек, матриця ризиків, пріоритети заходів Заповнити матрицю ризиків для 8 небезпек: імовірність, наслідки, рівень ризику, пріоритет, обраний захід та очікуваний ефект. Написати коротке обґрунтування (½–1 стор.), чому обрані заходи відповідають ієрархії контролю ризиків і як перевіряти їх ефективність.	Презентація результатів
7	Тема 7. Засоби захисту та безпечне виконання робіт: ЗІЗ,	Презентація

	колективний захист, інструкції, безпечні процедури Підібрати ЗІЗ для 3 типових ризикових ситуацій і скласти правила правильного використання та зберігання (1 стор.). Розробити коротку інструкцію (½–1 стор.) безпечного виконання однієї операції: підготовка, виконання, контроль, завершення, дії при відхиленнях.	результатів
8	Тема 8. Розслідування нещасних випадків і аварій: порядок, причини, документація, профілактичні заходи Проаналізувати 1 кейс інциденту (1–1,5 стор.): опис події, причини (безпосередні і системні), порушення процедур, відсутні запобіжники, пропозиції профілактики. Скласти пакет профілактичних заходів (7–10) після інциденту та описати контроль виконання: відповідальні, строки, критерії результативності.	Презентація результатів

Реферат є формою самостійної роботи здобувача, метою якої є поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Охорона праці в галузі безпеки».

Тему реферату здобувач визначає за першою буквою за списком групи.

В окремих випадках здобувач може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура, зміст і тема рефератів визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи:

- вибір теми;
- розробка плану;
- ознайомлення з рекомендованою літературою;
- написання та оформлення роботи.

При написанні реферату та його оформленні варто керуватися такими критеріями:

- обґрунтування вибраної теми;
- опрацювання відповідної літератури;
- наявність авторського розділу;
- наявність списку використаних джерел.

Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаних джерел. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту у квадратних дужках, наприклад [15, с. 74], 15 – це порядковий номер джерела у списку літератури, а 74 – сторінка із вказаного джерела.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаних літературних джерел.

Загальний обсяг реферату – до 20 машинописних сторінки формату А4 з 14 шрифтом та інтервалом 1,5, із полями (верхнє/нижнє – 2 см, ліве – 3 см, праве – 1 см.).

Слід мати на увазі, що головною вимогою до реферату є розкриття суті питань, а не кількість сторінок.

Теми рефератів

1. Охорона праці в галузі безпеки: мета, принципи та місце в системі національної безпеки
2. Культура безпеки праці: поведінкові моделі та способи формування дисципліни
3. Обов'язки роботодавця і працівника у сфері охорони праці: відповідальність і контроль
4. Нормативно-правове регулювання охорони праці в Україні: структура та ієрархія актів
5. Локальні акти з охорони праці: інструкції, положення, накази та вимоги до їх якості
6. Юридична відповідальність за порушення вимог охорони праці: види та підстави
7. Система управління охороною праці: принципи побудови та ключові елементи
8. Політика з охорони праці в організації: зміст і механізми реалізації
9. Планування заходів з охорони праці: пріоритети, строки, відповідальні, контроль
10. Моніторинг і аудит охорони праці: показники, процедури, доказовість висновків
11. Документація з охорони праці: стандарти ведення та типові помилки оформлення
12. Навчання і інструктажі з охорони праці: види, порядок, ефективність
13. Перевірка знань з охорони праці: критерії оцінювання і ризику формалізації
14. Поведінкова безпека: як зменшувати порушення через комунікацію і контроль
15. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори: класифікація та вплив на здоров'я
16. Фізичні фактори небезпеки: шум, вібрація, температура, освітленість, випромінювання
17. Хімічні фактори небезпеки: токсичність, шляхи впливу, профілактика
18. Біологічні фактори небезпеки: ризику зараження і заходи захисту
19. Психофізіологічні фактори: стрес, перевтома, монотонність і професійні ризику
20. Професійний ризик: поняття, структура, рівні та критерії прийнятності
21. Ідентифікація небезпек: методи, джерела даних, типові помилки
22. Матриця ризиків: побудова, інтерпретація і практичні обмеження
23. Ієрархія контролю ризиків: усунення, заміна, інженерні, організаційні, ЗІЗ
24. Організаційні заходи безпеки: регламенти, допуски, наряди, контроль виконання
25. Засоби індивідуального захисту (ЗІЗ): класифікація, вибір, правила використання
26. Засоби колективного захисту: види, ефективність, технічне обслуговування

27. Типові причини ігнорування ЗІЗ: поведінкові фактори та управлінські рішення

28. Безпечні процедури виконання робіт: стандартизація, контроль, відповідальність

29. Режим праці та відпочинку як елемент профілактики травматизму

30. Виробничий травматизм: причини, тенденції, профілактичні заходи

31. Професійні захворювання: фактори ризику, профілактика, облік

32. Нещасний випадок на виробництві: визначення, класифікація, наслідки

33. Порядок розслідування нещасних випадків: етапи, учасники, документація

34. Аналіз причин інцидентів: безпосередні та системні причини, управлінські помилки

35. Концепція «root cause analysis» у розслідуванні інцидентів: застосування і межі

36. Комісійне розслідування: об'єктивність, конфлікт інтересів, доказовість

37. Профілактичні заходи після інциденту: планування і контроль виконання

38. Безпека праці у роботах підвищеної небезпеки: допуски та спеціальні вимоги

39. Пожежна безпека як складова охорони праці: ризику та профілактика

40. Електробезпека: типові небезпеки, правила, ЗІЗ і колективний захист

41. Безпека під час роботи зі зброєю та спецзасобами: ризику і дисципліна

42. Транспортна безпека і охорона праці: типові інциденти та профілактика

43. Охорона праці під час оперативних заходів: ризику, комунікація, управління

44. Психологічна безпека на робочому місці: стрес, конфлікти, підтримка працездатності

45. Перша допомога на робочому місці: організація, алгоритми, відповідальність

46. Інформаційна підтримка безпеки праці: інструкції, пам'ятки, навчальні матеріали

47. Цифровізація в охороні праці: електронні журнали, контроль, аналітика ризиків

48. Взаємодія керівника і персоналу у впровадженні охорони праці: комунікація і довіра

49. Оцінювання ефективності заходів з охорони праці: показники, аудит, коригування

50. Охорона праці як елемент іміджу інституції: відповідальність, стандарти, довіра

5.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Проведення модульного контролю з дисципліни «Охорона праці в галузі безпеки».

здійснюється у формі тестового завдання.

Тестові завдання стосуються термінології, функцій, принципів та особливостей адміністративного судочинства.

Запитання формулюються з урахуванням принципів:

Лаконічність: чіткі та стислі формулювання.

Завершеність: відповіді охоплюють всі аспекти запитання.

Гомогенність: правильні та неправильні варіанти відповіді логічно та граматично подібні.

Вибірковість: питання стосуються суттєвих аспектів вивченого матеріалу.

Завдання передбачають вибір одного правильного варіанта з трьох запропонованих.

Кожне тестове завдання оцінюється в **1 бал**. (1 бал – відповідь правильна; 0 балів – відповідь неправильна).

Загальна максимальна можлива кількість балів за модульну контрольну роботу - 15 балів.

Час на виконання.

На виконання всього контрольного завдання відводиться **30 хвилин**.

Мінімальний поріг.

Для успішного складання модульного контролю здобувач повинен набрати не менше 10 балів (60% від максимальної кількості).

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

Бали	Процент виконання	Результат
14-15	-100%	Зараховано
13	83-90%	
12	76-82%	
11	60-75%	
10	60-67%	
0-9	< 60%	Не зараховано

5.4 Індивідуальні завдання та критерії їх оцінювання

До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

5.5 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Екзамен. Відбувається згідно з «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ ВНЗ МАУП» <https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf>

Орієнтовний перелік питань для комплексного контролю:

1. Поняття охорони праці та її місце у професійній діяльності у сфері безпеки
2. Мета, завдання і принципи охорони праці
3. Поняття культури безпеки та її складові
4. Відмінність між культурою безпеки, дисципліною безпеки та формальним виконанням вимог
5. Права і обов'язки роботодавця у сфері охорони праці
6. Права і обов'язки працівника у сфері охорони праці
7. Відповідальність за порушення вимог охорони праці: загальна характеристика
8. Нормативно-правове забезпечення охорони праці: структура і джерела
9. Ієрархія нормативних актів з охорони праці: закони, підзаконні акти, стандарти, локальні документи
10. Локальні акти з охорони праці: види, призначення, вимоги до якості
11. Інструкції з охорони праці: структура, зміст, правила формулювань
12. Положення про систему управління охороною праці (СУОП): призначення і зміст
13. Система управління охороною праці: поняття, цілі, основні елементи
14. Політика з охорони праці в організації: зміст і механізми реалізації
15. Розподіл відповідальності у СУОП: ролі керівника, служби ОП, працівників
16. Планування заходів з охорони праці: принципи, пріоритети, контроль виконання
17. Документація з охорони праці: види, вимоги, типові помилки
18. Моніторинг охорони праці: поняття, мета, індикатори
19. Аудит охорони праці: поняття, види, процедура
20. Показники ефективності охорони праці: процесні та результатні показники
21. Навчання з охорони праці: мета, форми, організація
22. Види інструктажів: вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий
23. Порядок проведення інструктажів: вимоги, документування, контроль
24. Перевірка знань з охорони праці: порядок, критерії оцінювання

25. Поведінкова безпека: поняття, інструменти, межі застосування
26. Причини порушень вимог безпеки: організаційні та поведінкові фактори
27. Поняття небезпечного і шкідливого виробничого фактора
28. Класифікація небезпечних і шкідливих факторів
29. Фізичні фактори безпеки: приклади і вплив
30. Хімічні фактори безпеки: приклади і вплив
31. Біологічні фактори безпеки: приклади і вплив
32. Психофізіологічні фактори: стрес, перевтома, монотонність
33. Поняття професійного ризику та його структура
34. Ідентифікація небезпек: підходи, джерела, типові помилки
35. Оцінювання ризиків: поняття, мета, основні методи
36. Вимоги до навчання і інструктажу у роботах підвищеної небезпеки
37. Матриця ризиків: принцип побудови та інтерпретація результатів
38. Критерії прийнятності ризику: підходи і практичні обмеження
39. Ієрархія контролю ризиків: послідовність заходів
40. Усунення і заміна безпеки як пріоритетні заходи
41. Інженерні заходи безпеки: приклади та ефективність
42. Організаційні заходи безпеки: регламенти, допуски, наряди, контроль
43. Засоби індивідуального захисту (ЗІЗ): поняття, класифікація, вимоги
44. Правила вибору та використання ЗІЗ: типові помилки
45. Засоби колективного захисту: види та правила застосування
46. Безпечні процедури виконання робіт: зміст і стандартизація
47. Виробничий травматизм: поняття, причини, профілактика
48. Професійні захворювання: поняття, причини, профілактика
49. Нещасний випадок на виробництві: визначення, класифікація
50. Аварія та інцидент: відмінність понять і наслідки
51. Порядок розслідування нещасних випадків: загальна характеристика
52. Етапи розслідування інциденту: збір даних, аналіз, висновки
53. Встановлення причин інцидентів: безпосередні та системні причини
54. Поняття «корінної причини» (root cause) та її значення для профілактики
55. Документування розслідування: які матеріали оформлюються і навіщо
56. Профілактичні заходи після інциденту: принципи формування і пріоритети
57. Контроль виконання профілактичних заходів: відповідальні, строки, показники
58. Роль керівника в охороні праці: управлінські рішення і відповідальність
59. Дії працівника у разі виявлення безпеки: алгоритм повідомлення і реагування
60. Перша допомога на робочому місці: організаційні вимоги (загально)
61. Пожежна безпека як складова охорони праці: загальні принципи
62. Електробезпека: основні безпеки та правила (загально)
63. Безпека під час робіт підвищеної безпеки: організація допуску
64. Режим праці та відпочинку як фактор безпеки і профілактики травматизму
65. Психологічні ризики праці: стрес, конфлікти, вигорання
66. Профілактика перевтоми та підтримка працездатності персоналу
67. Вимоги до навчання і інструктажу у роботах підвищеної безпеки
68. Роль ЗІЗ у системі контролю ризиків: можливості й обмеження

69. Типові причини ігнорування правил безпеки: аналіз і управлінські рішення
70. Ризик-орієнтований підхід у СУОП: логіка і практичні кроки
71. Методи залучення персоналу до культури безпеки: мотивація і приклад керівника
72. Система повідомлення про інциденти: значення, бар'єри, стимулювання
73. Конфлікт інтересів у сфері охорони праці: приклади і запобіжники
74. Добросовісність у документуванні інцидентів і контролі виконання вимог
75. Охорона праці і репутація інституції: зв'язок та наслідки
76. Цифровізація в охороні праці: електронні журнали і контроль (загально)
77. Захист даних у документації з охорони праці: загальні вимоги
78. Типові помилки під час планування заходів з охорони праці
79. Типові помилки під час проведення інструктажів і навчання
80. Типові помилки під час оцінювання ризиків і вибору заходів
81. Типові помилки під час вибору та використання ЗІЗ
82. Типові помилки під час розслідування інцидентів
83. Взаємодія підрозділів у забезпеченні охорони праці: координація і відповідальність
84. Організаційні рішення в умовах обмеженого часу: вплив на безпеку
85. Реагування на небезпечні ситуації: пріоритети і дисципліна
86. Командна взаємодія як фактор безпеки: ролі і комунікації
87. Профілактика повторних інцидентів: аналіз причин і контроль змін
88. Оцінювання ефективності СУОП: критерії та підходи
89. Планування поліпшень у охороні праці: безперервне удосконалення
90. Практичне значення охорони праці для забезпечення безпеки персоналу, організації та суспільства

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи),	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C	задовільно	
68-74	D		
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Політика курсу:

Курс «Охорона праці в галузі безпеки» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності МАУП та Положення про запобігання та виявлення плагіату в наукових та академічних текстах у ПрАТ ВНЗ МАУП, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських (практичних) заняттях, а також виконання завдань для самостійної роботи.

Відпрацювання семінарського заняття може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

В кінці вивчення курсу проводиться модульна контрольна робота 1. Результат модульної контрольної роботи для здобувача, який не з'явився на контрольні заходи, є нульовим. У такому разі, здобувач має можливість повторно виконати модульну контрольну роботу.

Не допустимо: пропуск занять без поважних причин; запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів); списування та плагіат.

Рекомендовані джерела (література):

Основні джерела:

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
2. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
4. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 337 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/337-2019-%D0%BF>
5. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) та Переліку робіт з підвищеною небезпекою : Наказ Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 №

15 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>

Додаткові:

1. ДСТУ 4163:2020. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів.
2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf
3. ДСТУ ISO 45001:2019. Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_45001_2019.pdf
4. Державна служба України з питань праці. Офіційний вебсайт. URL: <https://dsp.gov.ua/>
5. Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
6. Міжнародна організація праці (ILO). Офіційний вебсайт. URL: <https://www.ilo.org/>

Інформаційні ресурси:

1. Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO). Occupational health (офіційний розділ). URL: <https://www.who.int/health-topics/occupational-health>
2. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Safety and health at work (офіційні матеріали). URL: <https://www.oecd.org/>
3. Охорона праці в галузі (навчально-методичні матеріали/силабус): приклад освітнього курсу. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/16607/osnovyohoronypraci24.pdf>
4. Охорона праці в галузі (силабус/матеріали): приклад курсу. URL: https://pdmu.edu.ua/storage/ft_nnmi_op/docs/p7cOyCWqUjjgRYGZnPW0iAueDFUjVvlLFbM3xEDU.pdf